

σωτηρία των κλονισμένων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων επειδή θεώρησαν πως επρόκειτο για κομμουνιστική συνωμοσία. Παρεμφερής είναι και η νοοτροπία των περισσότερων ημεδαπών πολιτικών και σχολιαστών. Η ιδεολογία κάνει καλά τη δουλειά της όταν μετατρέπει τα αξιώματά της στον φυσικό και δεδομένο τρόπο κατανόησης και βίωσης του κόσμου. Σε καιρούς κρίσης, τα αξιώματα αυτού του τύπου («τα παιδιά είναι απολίτικα», «η αγορά είναι ο καλύτερος μηχανισμός οργάνωσης των δημόσιων αγαθών», «ο νόμος είναι ένας ουδέτερος προστάτης υπεράνω της πολιτικής») αποφυσικοποιούνται και αποκαλύπτονται ως καθαρή ιδεολογία, ως ασύστολα ψεύδη που πλασάρονται για αλήθειες. Η ρωγμή αυτή σε ό,τι εθεωρείτο ως η φυσική τάξη πραγμάτων και λειτουργούσε ως βασικό έρεισμα της ταυτότητας βιώνεται συναισθηματικά σαν μια μεγάλη απώλεια. Ιδού γιατί τόσοι πολλοί, είτε τοποθετήθηκαν απέναντι στα γεγονότα του Δεκέμβρη θετικά είτε αρνητικά, τα έζησαν νιώθοντας μιαν εντονότατη ψυχική εξάντληση.

Πριν από το *συμβάν* η πολιτική αλλαγή είναι ζήτημα αστυνόμευσης και συναίνεσης. Μετά τη ρωγμή η πολιτική επιστρέφει σε μια κάποια ομαλότητα. Ωστόσο, το πεδίο της θα έχει αλλάξει μέσα από την εμφάνιση μιας νέας υποκειμενικότητας και την εκ νέου διευθέτηση των κανόνων της πολιτικής ορατότητας. Κατά τον Badiou, το *συμβάν* είναι εφήμερο και φευγαλέο· αυτός καθαυτός ο προορισμός του είναι να εξαφανιστεί. «Το *συμβάν*, εξαφανιζόμενο, θα καταγραφεί μόνο υπό τη μορφή ενός γλωσσικού ίχνους, το οποίο αποκαλώ 'το όνομα' του συμβάντος, και θα συμπληρώσει την κατάσταση με ένα σχεδόν τίποτε.» Η εξέγερση μπορεί να αναγνωρισθεί ως *συμβάν* μόνον εάν ο κόσμος, μια μερίδα του κόσμου, παραμείνει πιστή σ' αυτό το «σχεδόν τίποτε» της επιτέλεσης του κενού. Αυτό είναι ένα στοίχημα για όλους μας. Το εάν η εξέγερση θα μετατραπεί σε *συμβάν* ή θα παραμείνει απλώς εξέγερση (όσο σημαντική και αν είναι αφ' εαυτής) εξαρτάται από αυτούς που μετά την εξαφάνισή της θα της δώσουν όνομα («τα νέα δεκεμβριανά») και θα παραμείνουν πιστοί

στην ιδέα να ξαναγραφούν οι κανόνες της πολιτικής ορατότητας.

Όσον αφορά τους απογοητευμένους θιασώτες του φιλελευθερισμού, ας τους θυμίσουμε κάποιες αξιεκτίμητες στιγμές της παράδοσής τους: Εάν όντως το χαρακτηριστικό γνώρισμα της δημοκρατίας είναι η εξαφάνιση κάθε βεβαιότητας ως προς τα θεμέλια της κοινωνικής ζωής, ελλείψει θεμελίων το νόημα και η ενότητα του κοινωνικού συγκροτείται ως αντικείμενο της διαπραγμάτευσης και της διαμάχης σε φυσικούς και μεταφορικούς δημόσιους χώρους. Ο χώρος του άστεως είναι προϊόν σύγκρουσης, πρόκειται για τον χώρο μιας δημοκρατίας που αναγνωρίζει τη σύγκρουση ως συστατικό της φύσης της· αντί να επιχειρεί να την καταστείλει ή να την περιθωριοποιήσει, αντλεί απ' αυτήν τη μεγαλύτερη της δύναμη. Με αυτή την έννοια, η πόλη ίσως να αντικαθιστά το έθνος κράτος ως το προπύργιο νέων μορφών πολιτικής και υποκειμενικότητας.

Μετάφραση από τα αγγλικά:
Γιώργος Γιαννακόπουλος

ΑΠΕΤΑΞΑΜΗΝ: ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΑ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΟΝ ΔΕΚΕΜΒΡΗ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Το κείμενο που ακολουθεί ούτε «καταδικάζει», ούτε «επιδοκιμάζει» τα φαινόμενα βίας που έλαβαν χώρα στην Ελλάδα μετά τη δολοφονία του μαθητή. Και αυτό, όχι επειδή δεν έχω (συν)αίσθηση ή γνώμη περί του τι είναι καταδικαστέο αλλά επειδή θεωρώ ότι η κατεύθυνση της όλης συζήτησης προς αυτό το ερώτημα είναι εντελώς άστοχη.

Η επιχειρούμενη εκμείευση της πολιτειακής νομιμοφροσύνης με δηλώσεις καταδίκης της βίας και υλικών καταστροφών μετά τα γεγονότα του Δεκεμβρίου

Ο Δημήτρης Χριστόπουλος διδάσκει στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου.

είναι δείγμα εκφυλισμού του πολιτικού λόγου. Ο εκφυλισμός αυτός είναι ωστόσο, προϊόν μιας σαφούς ιδεολογικής και πολιτικής στράτευσης, αντίστοιχης με αυτή που επιχειρήσε ο αμερικάνος πρόεδρος μετά την 11η Σεπτεμβρίου: «with us, or against us». Από τότε, πολλοί άνθρωποι στον κόσμο επεξεργάζονται μια πιο σύνθετη στρατηγική που το παραπάνω δίλημμα θέλει να περιθωριοποιήσει, αλλά δεν καταφέρνει. Νομίζω ότι ένα κρίσιμο ζητούμενο των κριτικών ιδεολογικών ζυμώσεων που λαμβάνουν χώρα στην Ελλάδα μετά τον Δεκέμβρη είναι αυτή η «πιο σύνθετη στρατηγική» που αναζητά πολιτικό διέξοδο ανάμεσα στον κρατικό απολογητισμό και το μπάχαλο.

Σύμφωνα με μια μάλλον ξεπερασμένη, πλην όμως διαδεδομένη –κυρίως παλιότερα– παιδαγωγική πρακτική στα δημοτικά σχολεία, όταν ο μαθητής δεν είναι φρόνιμος ο δάσκαλος τον βάζει να επαναλάβει πολλές φορές γραπτώς «Δεν θα ξανακάνω φασαρία» ή κάτι συναφές με το αμάρτημά του. Οι παλιομοδίτες δάσκαλοι φρονούσαν πως έτσι είχαν βρει τον τρόπο προκειμένου να λύσουν το πρόβλημα των άτακτων μαθητών. Ωστόσο, δεν χρειάζεται και καμιά μεγάλη διαύγεια να διακρίνει κανείς πως με αυτή την 'παιδαγωγική' μέθοδο, λίγα πράγματα κατάφερναν οι δάσκαλοί μας. Μας φαίνεται βέβαιο σήμερα ότι η παραπάνω μέθοδος είναι απρόσφορη και γι'αυτό ολοένα και λιγότεροι

δάσκαλοι προστρέχουν σε αυτή, σε στιγμές μεγάλης απόγνωσης, απώλειας της ψυχραιμίας τους, αλλά κυρίως απώλειας του κύρους τους στους μαθητές τους. Το προηγούμενο παράδειγμα νομίζω πως εύγλωττα αναδεικνύει το αδιέξοδο της ρητορικής κατά της βίας που εκπέμπουν καταστημένες δυνάμεις της πολιτικής, της επικοινωνίας και του πανεπιστημίου μετά την εξέγερση του Δεκέμβρη και τα γεγονότα που την ακολούθησαν. Η απώλεια του κύρους του ελληνικού κράτους δεν αντιμετωπίζεται με τέτοιες τιμωρίες, όπως πολλοί δάσκαλοι και μαθητές μπορούν εύκολα να μας βεβαιώσουν.

Η ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΗΡΩΑ

Κ. ΠΕΡΡΙΚΟΥ

«Στις 22 Σεπτεμβρίου του 1942 μία τρομερή έκρηξη κατέστρεψε στην οδό Πατησίων, στις παρυφές της Ομόνοιας το κτίριο όπου στεγάζονταν τα γραφεία της Ελληνικής Σοσιαλιστικής Πατριωτικής Οργάνωσης και άλλες γερμανικές υπηρεσίες. Το εσωτερικό του κτιρίου κατέρρευσε μέσα σε φλόγες σκόνη και καπνό. Τα θύματα ήταν πολλά. Ακούστηκε ότι έχασαν τη ζωή τους 29 στελέχη της ΕΣΠΟ και 43 Γερμανοί αξιωματικοί και στρατιώτες. Η ΕΣΠΟ ήταν η σημαντικότερη ίσως από τις ναζιστικές ελληνικές οργανώσεις που δραστηριοποιήθηκαν στην Αθήνα τον καιρό της Κατοχής. Η ΕΣΠΟ, μετά το πλήγμα, διαλύθηκε. Ο πρώτο πυρήνας μελών της ΠΕΑΝ, αυτοί που σχεδίασαν και πραγματοποίησαν το τρομερό χτύπημα στην ΕΣΠΟ συνελήφθησαν έπειτα από προδοσία και θανατώθηκαν με φρικτό συχνά τρόπο. Ανάμεσά τους ήταν ο Κώστας Περρικός...»¹

Αρκετά χρόνια αργότερα, η προτομή του Κώστα Περρικού τοποθετήθηκε στο σημείο των γραφείων της δωσιλογικής οργάνωσης όπου παρέμεινε ως την 9η Δεκεμβρίου 2008, όπου και κατα-

στράφηκε στα επεισόδια που συντάραξαν την πόλη μετά τη δολοφονία του μαθητή. Φαίνεται πως οι διαδηλωτές έσπασαν την μπρούντζινη προτομή και χρησιμοποίησαν το υλικό της για να πετάνε είτε σε βιτρίνες είτε στις δυνάμεις των ΜΑΤ. Όπως γράφτηκε σε μια επιστολή λίγο μετά, «τους μπέρδεψε το πηλήκιο...».² Ένα άρθρο στην *Αλήθεια* της Χίου, τόπου καταγωγής του Περρικού, δίνει πιο μελοδραματικό τόνο στο γεγονός: «Χωρίς να ξέρουν τελικά ποιος ήταν ο Κωνσταντίνος Περρικός, ο μασκοφορεμένος όχλος τον εκτέλεσε χωρίς δίκη για δεύτερη φορά στις 9 Δεκεμβρίου 2008. Θέλω να πιστεύω πως αυτοί που πρόσβαλαν την ιερή του μνήμη δεν ήταν Έλληνες. Θεέ μου συγχώρα τους. Δε γνώριζαν τι έκαναν»...³

Η παραβολή αυτή έχει επίσης ενδιαφέρον διότι σχετίζεται με το μείζον θέμα της μεταδεκεμβριανής ατζέντας. Η εμφατική καταδίκη της βίας είναι προϋπόθεση για τη δυνατότητα διαβούλευσης, πιστοποιητικό νομιμοφροσύνης για τη μη αποβολή από τη δημόσια σφαίρα. «Καταδικάστε τη βία και μετά μιλάτε». Μήπως και ο ήρωας Περρικός που ανατίναξε με την οργάνωσή του 80 ανθρώπους έπρεπε πρώτα ή μετά να παραδώσει τα διαπιστευτήρια νομιμοφροσύνης και να αποκηρύξει τη βία; Όχι βέβαια. Η βία του Περρικού, είναι δίκαια και ηθικά επιβεβλημένη παρά το ότι σκότωσε ογδόντα νέους ανθρώπους, «λαϊκά παιδιά» μάλιστα και όχι μεγαλοαστούς, καθώς οι δωσίλογοι σπανίως ήταν εκπρόσωποι της πλουτοκρατίας. Ωστόσο, ήταν δωσίλογοι και για το λόγο αυτό, η πράξη δεν λογίζεται ως αποτρόπαιη αλλά ηρωική.

Καμία πράξη βίας δεν μπορεί να απομονωθεί από το ιστορικό της περιβάλλον. Κάθε σκεπτόμενος άνθρωπος πρέπει να αντιλαμβάνεται και να αποκαλύπτει πόσο εκφυλιστικό του ανθρώπι-

νου του είναι το στερεότυπο «καταδικάζουμε τη βία, απ'όπου κι αν προέρχεται κ.λπ.». Τη βία την καταδικάζουμε όταν μας φαίνεται αδικαιολόγητη. Όταν μας φαίνεται δικαιολογημένη, επειδή απέναντί μας έχουμε εχθρούς, όχι απλώς την αποδεχόμαστε αλλά και τιμούμε σαν ήρωες τους ανθρώπους που χρησιμοποίησαν βία. Στην Ελλάδα, με το παραπάνω μάλιστα. Οι περισσότεροι ήρωες μας είναι πολεμιστές.

Το κρίσιμο λοιπόν ερώτημα που αναδεικνύεται σχετικά με το θέμα «βία» δεν η αφηρημένη καταδίκη της, διότι υπάρχει δίκαιη βία. Ελάχιστοι πολιτικοί χώροι είναι αυτοί που θεωρούν τη βία εν γένει μη παραδεκτή, ειδικά στην Ελλάδα. Το ενδιαφέρον είναι ότι συγκεκριμένοι άνθρωποι και μηχανισμοί στη χώρα μας μετά το Δεκέμβρη έχουν ανακηρύξει τους εαυτούς τους θεματοφύλακες του μονοπωλίου και της κρατικής βίας και της βίας εναντίον του κράτους. Με δύο λόγια, εάν και όταν γι'αυτούς η βία είναι αδικαιολόγητη, τότε όλοι πρέπει να την καταδικάσουμε.

Εν κατακλείδι: η καταδίκη της βίας τελεί υπό την αίρεση του άδικου χαρακτήρα της βιαιάς πράξης. Ο χαρακτηρισμός μιας πράξης ως άδικης είναι θέμα ιδεολογικό. Η αξίωση του κατεστημένου να συμφωνήσουμε όλοι σε αυτό το μείζον ιδεολογικό ζήτημα είναι με το ζόρι εκμαίευση πολιτειακής νομιμοφροσύνης, την οποία κανείς δεν χρωστάει σε κανένα σε φιλελεύθερα πολιτεύματα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, τ. Η', σ. 106.

2 *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 11 Ιανουαρίου 2009.

3 <http://www.alithia.gr/newspaper/2008/15122008/15122008,29329.html>